

Verplichte medische keuringen van werknemers tijdens hun dienstverband

Informatie voor werkgevers en brancheorganisaties in vraag en antwoord

Wat is een verplichte medische keuring?

Verplichte medische keuringen zijn keuringen die verplicht zijn voor werknemers op basis van een wet (zoals bij de brandweer) of een CAO (zoals bij de ambulancezorg). In bepaalde branches zijn afspraken gemaakt over verplichte medische keuringen. Die afspraken zijn vastgelegd in een brancheovereenkomst (zoals bij Nogepa).

Een verplichte medische keuring is ieder medisch onderzoek van een werknemer tijdens zijn dienstverband dat is gebaseerd op een wettelijke verplichting of verplichting op basis van een CAO waaraan een werknemer zich in opdracht van zijn werkgever dient te onderwerpen en dat niet wordt verricht in het kader van ziekteverzuimbegeleiding. Aan een verplichte medische keuring zijn rechtsgevolgen verbonden.

Voor meer informatie over verplichte medische keuringen: zie de Leidraad Verplichte medische keuringen, NVAB 2007 (gratis te downloaden op www.nvab-online.nl; Richtlijnen en leidraden).

Wat heb ik als werkgever aan verplichte medische keuringen?

Een goed uitgevoerde verplichte medische keuring door de bedrijfsarts leidt tot inzicht in mogelijke gezondheidsrisico's voor de gekeurde werknemer in relatie tot het werk. Tevens beoordeelt de bedrijfsarts in hoeverre de veiligheid van de werknemer en anderen in het geding is vanwege gezondheidsproblemen van de betrokken werknemer. Hierdoor bent u als werkgever in staat die maatregelen te nemen die nodig zijn om de risico's te beperken of te voorkomen.

Een voorbeeld: een buschauffeur met niet of onvoldoende behandelde bewustzijnsstoornissen loopt een reëel risico om betrokken te raken bij een ongeval. De keurend arts zal oordelen dat hij tijdelijk of blijvend ongeschikt is voor zijn functie als chauffeur. U kunt hem dan niet inzetten als chauffeur maar mogelijk wel in ander werk.

Is een verplichte medische keuring hetzelfde als een preventief medisch onderzoek?

Nee, een verplichte medische keuring is niet hetzelfde als een preventief medisch onderzoek, maar kan daar wel deel van uitmaken. Bij een preventief medisch onderzoek kan de bedrijfsarts aan meer aspecten van de gezondheid aandacht besteden dan bij een verplichte medische keuring. Bij die laatste worden alleen die aspecten onderzocht die te maken hebben met de bijzondere functie of die op basis van wetgeving strikt noodzakelijk zijn. Zo kan tijdens een verplichte medische keuring het bepalen van de bloeddruk of het cholesterolgehalte achterwege blijven terwijl dit bij een preventief medisch onderzoek wel kan worden bepaald.

Belangrijkste verschillen met verplichte medische keuringen:

- U kunt de inhoud van een preventief medisch onderzoek vaststellen in overleg met uw arbodienst of bedrijfsarts en ondernemingsraad of personeelsvertegenwoordiging.
- De werknemers zijn niet verplicht aan het preventief medisch onderzoek deel te nemen en u ontvangt geen uitslag tenzij de werknemer daarvoor uitdrukkelijk toestemming geeft.

- De inhoud van een verplichte medische keuring is niet vrij, werknemers dienen hieraan deel te nemen en u krijgt wel een uitslag.

Voor meer informatie over preventief medisch onderzoek: zie de Leidraad Preventief medisch onderzoek, NVAB 2005 (gratis te downloaden op www.nvab-online.nl; Richtlijnen en leidraden).

Is een verplichte medische keuring hetzelfde als een aanstellingskeuring?

Nee, een aanstellingskeuring kan wel verplicht zijn gesteld in wet- en regelgeving of CAO maar vindt plaats voordat een dienstverband tot stand komt of wordt gewijzigd vanwege functieverandering. Op de aanstellingskeuring is de Wet Medische keuringen, het besluit en de Leidraad Aanstellingskeuringen van toepassing. Deze gelden niet voor de verplichte medische keuringen. De Leidraad Verplichte medische keuringen van werknemers tijdens hun dienstverband sluit wel zoveel mogelijk aan bij de Leidraad Aanstellingskeuringen.

Wanneer is een medische keuring verplicht voor een bedrijf of werknemer?

Er zijn verschillende wetten en daarop gebaseerde besluiten waarin is bepaald dat een werknemer in een bepaalde branche of functie periodiek een keuring dient te ondergaan: onder andere de Brandweerwet, Spoorwegwet, Wegenverkeerswet en de Luchtvaartwet. In een aantal CAO's is die verplichting ook opgenomen, zoals bijvoorbeeld in de CAO's in de ambulancezorg en het beroepsgoederenvervoer.

U bent als werkgever verplicht dergelijke keuringen aan te bieden. De werknemers dienen eraan deel te nemen.

Hoe duur is een verplichte medische keuring?

De kosten van een verplichte medische keuring zijn niet vastgesteld in wet- of regelgeving, maar afhankelijk van de inhoud van de keuring en de tarieven die de arbodienst of bedrijfsarts berekent.

Kunnen werknemers een verplichte medische keuring weigeren?

Dat kan maar de consequenties van een dergelijke weigering zijn ook voor de werknemer. Dit heeft tot gevolg dat hij zijn functie niet meer kan verrichten, althans niet meer die taken waarvoor de keuring een vereiste is.

Wie bepaalt de inhoud van het verplichte medische keuring?

De inhoud van de keuring wordt bepaald door de bedrijfsarts. Maar om goed te weten wat belangrijk is voor de keuring heeft de bedrijfsarts informatie over het werk en de arbeidsomstandigheden nodig. Hij moet op de hoogte zijn van de bijzondere functie-eisen. Hierover voert hij overleg met de werkgever. De Leidraad Verplichte medische keuringen beschrijft een werkwijze in 8 stappen die gevolgd dienen te worden bij het vaststellen van de inhoud en de uitvoering van de keuring.

In een aantal wettelijke regelingen is bepaald waaruit een keuring moet bestaan. De bedrijfsarts zal hier bij de keuring rekening mee houden.

Wie informeert de werknemer over de verplichte medische keuring?

Als werkgever behoort u de werknemer te informeren over de verplichting tot de keuring en de procedure, inhoud en consequenties van de voorgenomen keuring. De bedrijfsarts zal de werknemer eveneens informeren, of in ieder geval nagaan of hij of zij op de hoogte is van doel, inhoud en noodzaak van de keuring en wat de mogelijke consequenties zijn.

Wie voert een verplichte medische keuring uit?

De bedrijfsarts voert de keuring uit. In sommige branches moet de arts gespecialiseerd en gecertificeerd zijn om de keuring te mogen uitvoeren (zoals bij de zeevaart). De arts kan worden geassisteerd door een verpleegkundige of doktersassistente die bepaalde onderdelen van de keuring voor haar/zijn rekening neemt. De arts bepaalt de uitslag van de keuring en blijft er eindverantwoordelijk voor.

Hoe wordt een verplichte medische keuring uitgevoerd?

De keurend bedrijfsarts vermeldt zijn bevindingen in een medisch dossier dat bij de arbodienst of in zijn beheer wordt bewaard gedurende de wettelijke bewaartermijn. Deze termijn is minimaal 15 jaar maar kan in sommige gevallen langer zijn.

Wat voor onderzoek wordt binnen verplichte medische keuring uitgevoerd?

Welke onderzoeken worden gedaan hangt af van de functie waarvoor wordt gekeurd. In eerste instantie onderzoekt de bedrijfsarts of de arbodienst samen met de werkgever welke bijzondere functie-eisen er zijn. Als die zijn vastgesteld, onderzoekt de bedrijfsarts wat dat betekent voor de gezondheid en veiligheid van uw werknemer en wat dat betekent voor zijn belastbaarheid. Hij beoordeelt aan welke belastbaarheidseisen de werknemer moet kunnen voldoen en zal daarop zijn onderzoek afstemmen. Dit zijn de stappen 2-4 uit de Leidraad Verplichte Medische Keuringen.

Bijvoorbeeld: in de functie is het nodig dat de werknemer vaak ladders op en af moet. Hiervoor is geen andere oplossing mogelijk. Om dat te kunnen moeten zijn knieën goed belastbaar zijn, hij moet zijn handen en armen normaal kunnen gebruiken en hij moet geen evenwichtsstoornissen hebben. De bedrijfsarts zal onderzoek door vragen te stellen over het bewegingsapparaat en vragen naar ziektes die evenwichtsstoornissen kunnen geven. Verder kan hij lichamelijk onderzoek en bloedonderzoek doen of specifieke testen om bepaalde (lichaams)functies te onderzoeken.

Hoe krijgt mijn bedrijf en de werknemer de uitslag van de keuring te horen?

De keurend arts bespreekt eerst met de gekeurde werknemer het resultaat van de onderzoeken en zijn oordeel over zijn geschiktheid voor de functie. Hij geeft de werknemer en u (de werkgever) een schriftelijke verklaring waarin hij vermeldt of de werknemer geschikt is voor de functie of dat hij geschikt is onder voorwaarden dan wel tijdelijk of blijvend ongeschikt is. De keurend arts mag u geen nadere informatie verschaffen tenzij de werknemer daarvoor gerichte toestemming heeft verleend.

Kan een verplichte medische keuring gevolgen hebben voor de rechtspositie van werknemers?

Ja, dat kan en is afhankelijk van de uitslag van de keuring. Als het oordeel is 'geschikt', dan kan de werknemer gewoon zijn werk blijven doen. Het kan zijn dat de werknemer geschikt wordt bevonden maar wel onder een bepaalde voorwaarde. Als hij aan die voorwaarde voldoet, kan hij zijn werk blijven doen (bijvoorbeeld: de werknemer moet altijd een bril dragen bij het autorijden). Ook kan het gebeuren dat uw werknemer ongeschikt wordt bevonden voor zijn functie. Zie hiervoor de volgende vraag.

Wat als de werknemer wordt afgekeurd?

Bij een afkeuring hangt het van de wettelijke regeling af en de mogelijkheden bij uw bedrijf wat de gevolgen zijn. Het kan zijn dat uw werknemer een groot deel van zijn werk kan blijven doen, maar bepaalde taken niet. In sommige gevallen kan het zijn dat hij de functie helemaal niet meer kan uitoefenen. In het algemeen heeft u als werkgever dan een reïntegratieverplichting. Dit betekent dat u moet onderzoeken of het werk aangepast kan worden of dat u de werknemer een andere passende functie kunt aanbieden. In het uiterste geval, als u zelf geen mogelijkheden heeft uw werknemer te herplaatsen, dient u hem te helpen ander werk te vinden. Uw werknemer heeft de plicht ook al datgene te doen wat nodig is voor een geslaagde reïntegratie. De bedrijfsarts kan u nader informeren over het reïntegratietraject en u en uw werknemer hierbij begeleiden. Het gaat hierbij om verplichtingen conform die volgens de Wet Verbetering poortwachter (stap 8 uit de Leidraad).

Wat wordt er gedaan met de informatie over de gezondheid van onze medewerkers?

De keurend bedrijfsarts vermeldt zijn bevindingen in een medisch dossier dat bij de arbodienst of in zijn beheer wordt bewaard gedurende de wettelijke bewaartermijn. Deze termijn is minimaal 15 jaar maar in sommige gevallen langer.

Waar kan ik meer informatie vinden over verplichte medische keuringen?

> Leidraad Verplichte medische keuringen. Utrecht: Kwaliteitsbureau NVAB, 2007. Gratis te downloaden via www.nvab-online.nl onder Richtlijnen en Leidraden.

> Leidraad Preventief medisch onderzoek. Utrecht: Kwaliteitsbureau NVAB, 2005. Gratis te downloaden via www.nvab-online.nl onder Richtlijnen en Leidraden.

> Leidraad Aanstellingskeuringen, ministerie van SZW; voorjaar 2005. Gratis te downloaden via www.nvab-online.nl onder Richtlijnen en Leidraden.

Zie verder: www.wetten.nl of in de CAO voor informatie betreffende een branche.

Specifieke wet- en regelgeving

geldend najaar 2006

Wet	Besluit	Nadere regeling
Brandweerwet 1985 ; art.14 lid 1 onderdeel a t/m c	Besluit brandweerpersoneel art 6-10	
Spoorwegwet artikelen 1, onderdeel j, 49, 50, 51 en 52	Besluit spoorwegpersoneel art.28-31	Regeling spoorwegpersoneel
Kernenergiewet art.37	Besluit stralingsbescherming art. 96, 97, 99	
Militaire Ambtenarenwet 1931	Besluit rechtstoestand van de militaire ambtenaren van de krijgsmacht art. 97-102	Militair keuringsreglement
	Besluit cockpitpersoneel en luchtverkeersdienstverleningspersoneel krijgsmacht art. 5	Regeling eisen cockpitpersoneel en luchtverkeersdienstverleningspersoneel krijgsmacht
Wet Personenvervoer 2000	Besluit personenvervoer 2000 art 74-77	Regeling eisen geschiktheid 2000
Binnenschepenwet , art 19 en 21 e.v.	Besluit vaarbewijzen binnenvaart par. 3 art. 6	Reglement onderzoek schepen op de Rijn 1995 Reglement Rijnpatenten 1998 Regeling geneeskundig onderzoek vaarbewijzen binnenvaart Besluit vaartijden en bemanningssterkte binnenvaart
Zeevaartbemanningswet art 40 ev, 48,	Besluit zeevaartbemanning handelsvaart en zeilvaart art 104, 3e, en 106, 1e, 2e en 3e lid	Keuringsreglement voor de Zeevaart 2005 incl. bijlage
	Besluit zeevisvaartbemanning art 60, 3e lid, en 62, 1e,2e, en 3e lid,	Regeling monsterrol en monsterboekje zeevaart (art 4sub b ivm TBC)
	Bemanningsbesluit Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse zeeschepen art. 94	
Wet luchtvaart Titel 2.1. Bewijzen van bevoegdheid		Regeling geneeskundige instanties, geneeskundigen en medische verklaringen voor de luchtvaart Regeling Toezicht Luchtvaart JAR FCL Regeling vergunning tot vluchtuitvoering
Arbeidsomstandighedenwet art.18*	Arbeidsomstandighedenbesluit hfd 6 Fysische factoren	art 6.14a werken onder overdruk art.6 20a en 6.20d schakelbepalingen ivm winningsindustrieën, ondergronds resp mbv boringen